

۹. فعالیت‌های حافظانه‌ی کدام حافظ‌پژوهان را نوآورانه‌تر، مؤثرتر و یا جامع‌تر می‌دانید؟ (که مطالعه‌ی استفاده از آن را بیش‌تر به جوانان توصیه می‌کنید).

هرکسی قبل از همه، کارهای خودش را توصیه می‌کند و من هم اگر این را نگویم، آن فریاد حافظ‌گریبان مرا هم می‌گیرد که ریا کرده‌ام، اما پاسخ جدی به این سؤال شما این است که من، پیش از دو کتاب خودم، از آثار همه‌ی حافظ‌پژوهان دیگر استفاده‌ی بسیار کرده‌ام. این دو کار من هم، کتاب‌نامه یا صورت منابعی دارد که در واقع گزارش همان استفاده است. برای آنکه عزیزان دسترسی نزدیک‌تری به منابع آموزنده‌تر پیدا کنند، می‌گویم که بچه‌ها از کارهای برادر عزیزم بهاء‌الدین خرمشاهی بسیار می‌توانند استفاده کنند، پاسخ بیش‌تر سؤال‌های خود را در *حافظ‌نامه‌ی او* و در چند کتاب دیگرش می‌توانند بیابند. سه کار متفاوت علی‌دشتی، *نقشی از حافظ، کاخ ابداع و خاقانی شاعری دیرآشنا*، بی‌آنکه دشتی ادعای استادی داشته باشد، راهگشای شناخت منطقی حافظ است. کتاب دو جلدی *در جست‌وجوی حافظ*، از رفیق ازدست‌رفته‌ام، رحیم ذوالتور، ذخیره‌ی بزرگی از معلومات جنبی برای مطالعه‌ی حافظ است. گلگشت در *شعرواندیشه‌ی حافظ* از استاد

محمدامین ریاحی و حافظ محمود هومن، به‌کوشش اسماعیل خوبی را هم توصیه می‌کنم که ریاحی و هومن برای خواننده‌ی خود، خردمندانه قلم زده‌اند. از چاپ‌های دیوان هم، بعد از تصحیح علامه‌ی قزوینی، به ترتیب کار استاد پرویز ناتل خانلری، کار انجوی شیرازی، کار رشید عیوضی و کار امیر هوشنگ ابتهاج (ه. ا. سایه) را چاپ‌های معتبر دیوان حافظ می‌دانم.

۱۰. در پایان یک بیت یا یک غزل از حافظ را که بیش‌تر با آن مانوس هستید و یا به آن علاقه‌ی بیش‌تری دارید لطفا بنویسید.

من قسمتی از غزل‌های حافظ را به‌صورت کامل یا با فراموشی بعضی از بیت‌ها در حافظه دارم؛ اما با تمام وجود حافظ بیش‌تر مانوس‌ام تا به یک غزل خاص. این انس با یکی از غزل‌ها، کار سال‌های نوجوانی است که دل آدمیزاد، احوال ناگفتنی‌اش را با یک غزل خاص همانند می‌بیند و آن را مکرر بر زبان می‌آورد و اطرافیان هم می‌دانند که طرف حواسش جای دیگری ست و او را دست می‌اندازند. بنابراین، یک پیرمرد هشتاد و چهارساله برای این سؤال دهم جوابی ندارد. مصاحبه‌کننده: سعیده رضازاده

مُعرفی کتاب

فرهنگ مردم شیراز در دوره‌ی سعدی و حافظ

دکتر ابراهیم اکبری، دکتر مدینه کرمی، دکتر فرزانه معینی و دکتر انسیه هاشمی قلاتی

به‌روایت: امیر مهربانی

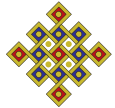
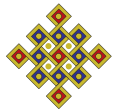
دانشجوی دکتری ادبیات غنایی دانشگاه شیراز

مجموعه‌ی ۱۱ جلدی دو سده سخنوری با سرویاستاری و نظارت علمی دکتر کاووس حسن‌لی، مدیر مرکز حافظ‌شناسی و کرسی پژوهشی حافظ، در پاییز سال ۱۳۹۸ به‌همت نشر خاموش منتشر شد.

این مجموعه در ۱۱ جلد همچون دانشنامه‌ای کاربردی، پژوهشی جامع درباره‌ی زندگی سه تن از شاعران بزرگ ادب فارسی (سعدی، حافظ و خواجوی کرمانی) و مرجعی ارزشمند درباره‌ی حیات فکری و فرهنگی و تطور سیاسی دو شهر مهم شیراز و کرمان در سده‌های هفتم و هشتم است.

دهمین کتاب از این مجموعه، فرهنگ مردم شیراز در دوره‌ی سعدی و حافظ نام دارد که به‌همت دکتر ابراهیم

اکبری، دکتر مدینه کرمی، دکتر فرزانه معینی و دکتر انسیه هاشمی قلاتی، در ۶۲۰ صفحه نگاشته شده است.

بیش تر آثاری که نام «فرهنگ مردم» بر خود دارند، تنها باورهای عامه را در بر گرفته‌اند. اما نویسندگان این اثر، فرهنگ را در معنایی وسیع‌تر کاویده‌اند؛ افزون بر آیین‌ها و باورهای مردم شیراز، بخش‌هایی دیگر مانند اسباب و لوازم زندگی، خوردنی‌ها و نوشیدنی‌ها، پارچه و پوشاک، سازها و اصطلاحات موسیقی، آرایش و پیرایش، اصطلاحات نظامی و دیوانی، شغل‌ها، بیماری‌ها و باورهای پزشکی را نیز برای نمایش گوشه‌ای از فرهنگ مردم شیراز در سده‌های هفتم و هشتم هجری گرد آورده‌اند؛ علاوه بر این آنچه را از عناصر فرهنگ مردم در سخن سعدی و حافظ به کار رفته، باز نموده‌اند.

محتوای کتاب فرهنگ مردم شیراز در دوره‌ی سعدی

و حافظ در پنج موضوع کلی دسته‌بندی شده است:

۱. معرفی اسباب زندگی و لوازم آشپزی، خوردنی‌ها و نوشیدنی‌ها؛
۲. معرفی انواع تن پوش، سرپوش، پاپوش، روی پوش و اصطلاحات پارچه و پوشاک؛
۳. اصطلاحات دیوانی و نظامی؛
۴. فهرستی از اصطلاحات و باورهای پزشکی، بیماری‌ها و داروها، اصطلاحات و سازهای موسیقی؛
۵. آیین‌ها و باورهای عامه و شغل‌ها.

پژوهشگران در این اثر از آثار سعدی و دیوان حافظ در جایگاه اصلی‌ترین منابع بهره برده‌اند. همچنین دیوان بسحاق اطعمه، سفرنامه‌ی ابن بطوطه، فارس‌نامه‌ی ابن بلخی، شیرازنامه، هزار مزار و کلیات عبید زاکانی نیز از دیگر منابع در این پژوهش بوده است. گستردگی و تنوع موضوع، مدخل‌های تازه، توضیحات کامل و مستند، از ویژگی‌های مهم این پژوهش است.

عکس از: امید منوچهری

نشریه «آینه‌دار جمال»

وابسته به مرکز حافظ‌شناسی و کرسی پژوهشی حافظ

صاحب امتیاز: مرکز حافظ‌شناسی | مدیرمسئول: کاووس حسن‌لی

سردبیر: سعیده رضازاده | صفحه‌آرا: محسن گل‌آرایش

همکاران این شماره: سمانه اسدی | ابوالقاسم اسماعیل پور | سمیرا بختیاری نسب |

محمد رضا خالصی | امید منوچهری | امیرمهرابی |

نشانی: شیراز، حافظیه، مرکز حافظ‌شناسی | کدپستی: ۷۱۴۶۶۹۱۱۳۶ | شماره تماس: ۰۷۱۳۲۲۸۸۶۱۴

وبگاه: www.hafezstudies.com | رایانامه: hafezstudies@gmail.com

[hafezstudiescenter](https://www.instagram.com/hafezstudiescenter)

کرسی پژوهشی حافظ، از سوی صندوق حمایت از پژوهشگران و فناوران کشور اعطا شده است.

